

1849 május 21:

BUDAVÁR ÚJRA MAGYAR

BUDAVÁR visszafoglalásának évfordulóját centenáris kiállítással ünnepli a Honvéd Levéltár és Múzeum

A Honvéd Múzeum és Levéltár készül a megnyitásra

1849 május 21.

Hatalmas kiállítás reszkettett meg a levegőt, harsognak a harci kürtök és a leomlott bástyáköveken, a házak romjain át, porban, füstben törnek fel a diadalmas lobogók nyomán a honvédek Budavár felé.

A kelő nap arany sugarai visszaverődnek a véres szuronyok hegyén, amelyek a szabadságot hozzák fel a vár fokára.

Ismét ágyúk hegye meredez az ég felé a délnyugati bástyán. Ezek az ágyúk azonban már nem tüzet, vért és halált okádnak. A forradalmi sereg dicső emlékei.

A Honvéd Múzeum és Levéltár

Budavár visszafoglalásának századik évfordulóján nyitja meg kapuját a dolgozók előtt, emlékezéssel és hálával a száz év előtti hősök és a nagy nap iránt.

Hosszú hetek komoly munkája előzte meg ezt a napot.

Törzsmester és ezredes, festőművész és segédmunkás, honvéd és tudós vállvetett erővel segítettek elő a nagy nap méltó megünneplését.

Az előcsarnok impozáns félköríve mögött nemzetiszínű a vörvörös drapériák előtt, reflektorok fényében megvilágítva áll az ifjú

már legendássá vált kard, amelyet Bem ajándékozott szabadságharcunk költőjének, Petőfinek.

A 19-es proletárforradalom

emlékét hirdeti a szomszéd terem. Ezüstfényű drapéria fölött, a magyar munkásosztály nagy barátja, a halhatatlan Lenin szobra néz felénk. A szabadság vörvörös zászlóját a márciusi forradalom

rös zászlót felett egyetlen felírás: világszabadság.

A Magyar Szabadságharcosok, partizánhősök emléktárgyai közül a világ szabadságszerelő népeinek nagy vezére,

Sztálin fehér szobra

emelkedik ki, melyet a szabadságharcos népek zászlóerdeje vesz körül.

A kiállítás hozzájárul annak a történelmi feladatnak teljesítéséhez, amely a nemzetvesztő, ellenforradalmi Horthy-Magyarország elferdítésével szemben megadja az igazi helyét ennek az igazán nemzeti korszaknak.

A szabadság eszméjét hirdető kiállítás keretébe méltóan illeszkedik bele

néphadseregünk.

A Petőfi és Kossuth Akadémia, a határőrség és a fegyvernemek művészi összeállításai, képei és tárgyal nemcsak külsőségekben, hanem szellemükben is az új, a dolgozókért küzdő, azok biztonságát és építő munkáját védő, demokratikus honvédség képét tükrözik vissza, melynek központjában népünk nagy vezére, a honvédség tanító mestere, a dolgozó magyar nép harcos mlntaképe,

Rákosi Mátyás

művészi szobra áll. Ötlet, tudományos rendszeresség, művészi ihlet és lelkes szellemi munka párosul itt, az asztalosműhely dolgozó, a segéd-

hős, a »Honvéd« tenyűgözően szép, fehér szobra.

A kiállítás előkészületei még javában folynak. Festékes vödör, létrák, állványok között készülnek az utolsó simítások.

A 48-as terem

bejárata fölött ott lengnek csatákban tépett, szent ereklyénk, a legendás 48-as hadi lobogók. A szekrények üvegajtól mögül kopott, kávébarna honvéd atillák, ütött, idővert, régi csákok sorai a szabadságharc dicső harcairól mesélnek.

Kiss Ernő altábornagy, aradi vértanunk égszínkéki tábornoki atillája mellett, Leiningen érdemeiért adományozó okmány. A nyakraváló hadügyminiszter, Mészáros aláírásával és sok más kegyeletes emléktárgy között, a fehér selyem, fényes csillagos horpadt, csorbult handzsár, az a

munkások, a villanyszerelők, a kőművesek, a dekorátorok, a szabók és cipészek fizikai munkájával.

A szabadság eszméjében egybeforrva készülnek a Honvéd Levéltár és Múzeum dolgozói a nagy évforduló megünneplésére.

Nagy Kálmán

Az 1849-es forradalmi hadsereg szellemében megvédjük népünk szabadságát, hazánk függetlenségét.

Az osztrák katonák odott az országból, Erdély szabad, a Bácska és Bánt sem retteg már a szerbekől. Magyar földön

nincs ellenség, csak éppen Budán. A vár tornya még mindig a fekete-sárga zászlót lengti a szél s a kétfejű sas a halálra ítélték kétségbeesésével védekezik.

Budavár parancsnoka, Hentzi osztrák tábornok 4-5000 fővel védi Budát minden remény nélkül, de keményen. Veszett dühében és tehetetlenségében a legáljasabb tettekre vetemedik. Bár az ostromló csapatok csak Buda felől támadnak, ő a harcsterkekben Pestét löveti ágyúival. Tudja, hogy ez nem segít vajta, de rombolni, pusztítani akar. Tizenötötőlke óta folyik a bombázás. A szépen fejlődő Pest nagy része romokban hever, másrésze a tűz martaléka lett, a lakosság a Népligetbe menekült a szabad ég alá.

A magyar seregek eredmény nélkül rohamoznak, óriási veszteséget szenvednek. Hatalan, míg Görgey belátja, hogy rendszeres ostromra van szükség. Faltörő ágyúkat hozat, s azzal kezdi meg a vár ostromát. A vezérek közt sok a változás. Damjanich a kábát törte s hadtestét most Knežich vezeti. Klapkát hadügyminiszterre nevezték ki, helyettese a már jól ismert Nagy Sándor lett. A fővezér változatlanul - Görgey.

Az ágyúk szünet nélkül szólnak. Az ostromlók szintén támadásokkal fúrosztják az osztrákokat. Telnek a napok s az idő kereke lassan eléri a május 20-ról 21-re virradó éjjelt.

Remeg a föld az állandó ágyúdörgéstől. A búska vár falán üles rések tátonganak. Nemelyik akkora, hogy szakér is kiférne rajta, a királyi palota legett tetefének gerendái, mint hatalmas fogak merednek az ég felé. A csillagok értelmetlenül hunyorognak s még az éreg hold is kíváncsian dugja ki felét a felhők mögül, hogy megnézze, mi történik ily hatalmas ézengéssel Buda körül. De hasztalan erőlködik. A várat takaró sűrű fekete füst miatt semmit sem láthat.

Lassan, csörrénes, püsszenés nélkül közelednek a honvédek a várhoz. Még az esti órákban újra körbe vették a várat s készen állnak helyükben várják az ágyútűz befejezését.

Éjfél után 2 óra. Elérkezett a roham pillanata. A vörösispásók Damjanich nélkül is vi-

taik gyarapodtak, politikai öntudatuk megnőtt. A magyar hadsereg erős, ütőképés, forradalmi hadsereggé vált. Egyedül a tisztakar egy része és a fővezér állt ellenségesen - szemben a forradalommal.

Göngy a politikai vezetéssel nem értett egyet, sőt legutóbb annak parancsát is megtagadta, hiszen Komáromból nem Bécsbe, hanem Budára vonult. Buda felszabadításakor a magyar hadsereg a dicsőség tetőpontján állt, de körülötte már felhők tornyosultak. Felelett a nemzetközi reakció. A forradalmakat egész Európában leverték már, egyedül hazánkban égett hatalmas lánggal. Egyedül a nemzetközi reakció összefogása ellen nem vehették fel a harcot. De ha a láng nem lett volna elszigetelve, hanem átszaporított volna a szomszédos országokra, akkor a forradalmak győzhettek volna! Így bukásra voltak ítélve.

Két alkalma lett volna az országnak a végső győzelem megszerzésére, de egyik esetben sem nyomultunk be Ausztriába, pedig a bécsi nép mindkét alkalommal felkelt, forrongott és várta a magyar csapatokat: nem semmisítettük meg az ellenséget, pedig erre mindkét alkalommal meg volt a lehetőségünk. A kudarc főokozója mindig Görgey, a fővezér volt. Rajta elakadt minden forradalmi lendület.

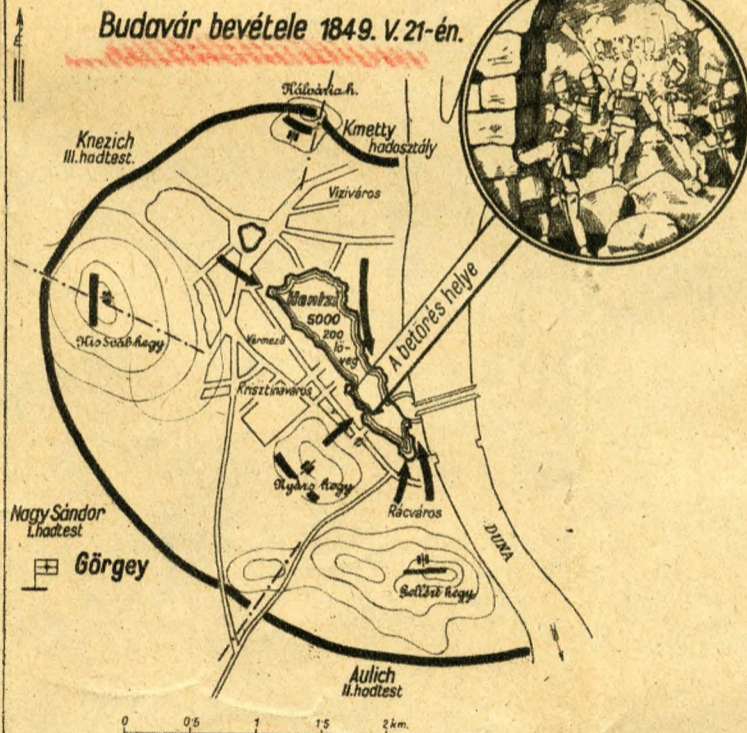
Kossuth Görgeyvel szemben tanúsított habozó magatartása komoly történelmi lecke számunkra is. Megtanulhatunk belőle, hogy

a katonai vezetés mindig alá van rendelve a politikai vezetésnek,

a legnagyobb szaktudás sem ér semmit, ha nincs meg a politikai öntudat és forradalmi lendület,

a hazaszeretet nemzetközi összefogást kíván. Aki csak a »magyar ügyért« harcol és dolgozik, azt a külföld nem érdekli, s akinek nem kell sem egyik, sem másik tábor, az

mögül pedig lehallatszik Pestre is a győzelmet hirdető Rákóczi-induló pattogó ritmusa. Buda

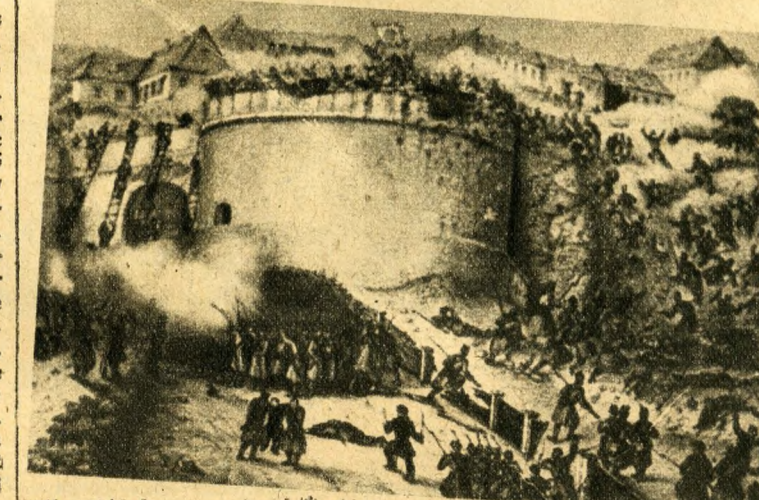

Az osztrák igen keményen és elkecsereedettben védekeztek, már a félelem miatt is, mert megüzenték nekik, hogy Pest rombolásáért cserébe mindenképpen, aki a vár védelmében harcol, a bástyáról fogják a Dunába dobni.

A nap győzedelmeskedik a sötétség felett. Létrák erdije emelkedik a magasba és kapcsolódik rá a falak peremére. A következő percekben mint a hangyaboly rohan fel a létrán a honvédsereg ezer és ezer bátor harcosa.

Hajnali négy óra körül már több irányból hatoltak be honvédek a várba. A szuronyharc az utcákon és házak közt lakadatlan erővel folyik tovább. De a védőket sikerül több részre szakítani. A körülbásti kisebb csoportok megrendültek. A zászlós erkölcsi erőtlensége nem versenyezhet a szabadságharcú küzdő magyar honvéd politikai öntudatával.

A harc legelkeseredettebben a Viziváros körül folyik. Itt harcol maga a vár parancsnoka is. Látna a reménytelen helyzetet, esztelen dühében újra rombolni akar. Parancsot ad az aldkindzott Lánchíd felrobbantására. De parancsa végrehajtását

felszabadult, magyar lett újra. A májusi nap sugarai kacagva táncolnak a független és szabad magyar köztársaság fővárosán.

A magyar sereg gyönyörű győzelmeiket aratott a hadjárat megindítása óta. Megerősödött a sereg szaktudása, tapasztala-

ostoba és vak, mert nem látja, hogy a reakció nemzetközi ellenük a népek nemzetközi összefogása nélkül lehetetlen eredményesen harcolni.

KOMJATHY TIHAMÉR